

УДК 72.11

А. В. Доцюк

*викладач архітектурних дисциплін**ДВНЗ «Чернівецький політехнічний коледж»*

РОЗВИТОК КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ НА ОСНОВІ ЗАСОБІВ АРХІТЕКТУРНОЇ ГРАФІКИ ТА АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНЬОЇ КОМПОЗИЦІЇ ПРИ ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ АРХІТЕКТОРІВ

Анотація: концептуальне проектування є необхідним засобом інтелектуального та творчого розвитку фахівців у сфері архітектури, розраховано на розвиток та нові бачення умов існування сучасного суспільства. Із розвитком світової архітектури змінюється погляд у світ сучасної архітектури. Відкриваються нові можливості у пошуковому процесі та поєднання їх із впровадженням нових рішень і технологій у сфері архітектури та будівництва.

Ключові слова: концептуальне проектування, професійна підготовка архітекторів, архітектурна графіка при фаховій підготовці архітекторів.

Вирішуючи проблематику шляхів розвитку сучасної архітектурної освіти, слід уважно поставитись до минулого. Працюючи над кореляційним аналізом «минуле-майбутнє», необхідно створити загальне «теперішнє», сучасне сьогодні, що у майбутньому так саме, як і сьогоднішня культурна спадщина, зможе охоронятись Законом України «Про охорону культурної спадщини», входити в історичні ареали міст, бути історичним надбанням нашого століття.

Дисципліни «Архітектурно-художня композиція» та «Архітектурна графіка» є фундаментальними при підготовці майбутніх архітекторів та є невід'ємною складовою концептуального проектування. Вони допомагають у створенні динамічних, ефектних, нетрадиційних та неодноманітних форм при розробках ескіз-ідей.

Розвиток графічних здібностей надає можливість виразити своє бачення того чи іншого об'єкту у майбутньому.

Задум архітектора не повинен закінчуватись на стадії проектування. Необхідно спонукати майбутніх архітекторів до самовираження через власні набутки, інтелектуальні спроможності та творчі задуми. Зв'язок «руки з розумом» є невід'ємним поняттям архітекторів та дизайнерів. Керуючись цим правилом, можна уникнути «повітряних», ілюзійних проектів.

Розвиток спеціалізації архітектора-проектувальника сприяє вдосконаленню прийомів архітектурного креслення, необхідного для того, аби дати можливість

будівельнику побудувати будинок за кресленнями. Раніше зодчий робив креслення для вирішення ряду проектних питань особистої творчості, та в деякій мірі для показу замовнику. Зображення мали вільний характер, так як їх зміст служив для розшифровки авторських задумів.

Нові творчі задуми дають можливість для створення нових форм, що особливо впливає на гнучкість, динамічність, рухливість. Варіативний підхід у пошуках альтернативних рішень відштовхує традиційне бачення форм та звичайну одноманітність. Першочергова ескіз-ідея, що перетворюється шляхом осмислення та опрацювання у реальний проект, повинна бути налаштована у кінцевий результат – будівництво.

Ідея, як пошукова стадія концептуального проектування, розглядається також зі сторони психологічно-емоційного стану майбутнього фахівця-архітектора (емоції (від лат. *emoveo* – хвилюю, збуджую) – особливий вид психічних процесів і стану, пов'язаний з інстинктами, потребами і мотивами, які проявляються у формі безпосередніх переживань (задоволення, радості, страху та ін.) і впливають на життєдіяльність людини.[5] Емоції відіграють роль внутрішньої спонукальної сили у навчальній діяльності). Перебуваючи в обмеженому стані створення ідеї, неможливо створити цікавий проект, який зможе існувати у реальності.

Творчий процес архітектора протікає одночасно та у взаємозв'язку на двох рівнях: на рівні чуттєво-емоційному (дія інтуїції) та на рівні усвідомлення творчих факторів – пам'ять, уява, вибір, осмислення і оцінка. Взаємодія цих рівнів визначає створення єдності форми на всіх етапах розвитку: від замислу до закінченого архітектурного твору.

Таким чином, на першому етапі творчого акту найбільш яскраво виражається роль суб'єктивного фактору. Спочатку виступає проблема структури, конструкції, економіки. І, нарешті, майстер приступає до практичного здійснення художніх, функціональних, технічних задач в архітектурному проекті.

Такі архітектори як Вальтер Гропіус, Іоханес Іттен, Іохан Альбертс (у Баухаузі), Микола Ладовський, Володимир Кринський, Мойсей Гінзбург, Константин Мельников, Іван Леонідов є не тільки блискучими педагогами, майстрами новаторських архітектурних концепцій, але й родоначальниками нового стилю архітектурної графіки. Проекти цих майстрів архітектури, а також проекти Ле Кербюзье, Міс Ван дер Роє, Сергія Чернишева, Григорія Бархіна, Георгія Орлова та інших є взірцями новаторської трактовки архітектури у графіці. На цей процес переосмислення графічної мови архітектурного креслення, ескізу, архітектурного малюнка вплинули майстри

архітектурної фантазії – Станіслав Ноковський, Яков Черніхов, та архітектори і графіки Володимир Фаворський, Павло Павлінов, Микола Тирса.

Художньо-композиційні переваги архітектурної графіки впливають на ефективність сприйняття інформації, емоційне ставлення до зображення об'єкта. Засвоєння архітектурної графіки активно впливає на процес навчання архітектора, бо, виконуючи будь-яке графічне завдання, студент набуває головної якості, яка відрізняє спеціаліста, – професіоналізм. [1]

У кожній галузі сучасного проектування є свої специфічні особливості. Основною метою пошуку є попередня ідея, яка береться за основу, розробляється, трансформується і оформляється у вигляді кінцевого задуму. Програма пошуку архітектурної ідеї невід'ємна від особистих смаків, манери зображення, бо вона спирається на банк образів пам'яті, уявлення, асоціації, властиві творчій особистості.

Якщо для ескіз-ідеї характерний пошук основних контурів образу об'єкту, що проектується, то «фор-ескіз» – поглиблена ескізна розробка ідеї об'єкту. В процесі роботи над фор-ескізом відбувається осмислення планувальної і об'ємної структури об'єкта, моделюється ситуація його природного чи міського оточення. [2]

Необхідно врахувати, що ескізування потребує великої самовіддачі, найбільшого напруження та зібраності. Якісне ескізування характерно для такого стану автора, коли думки виражаються з найбільшою свободою і активністю, коли авторська фантазія розкута, безкомпромісна та відкрита для вираження фантастичних ідей.

«Фантастика» і реальність, можливо, не мають поєднання в архітектурі. Але «фантастика» і «нове» на основі реального цілком можуть впроваджуватись у життя. Динамічні, фантастичні форми при проектуванні мають основу статички, так як будь-яка динамічна композиція однієї будівлі або групи будівель не може бути реалізована у повітрі. Чітка організація статичності дає можливість побачити втілення проекту.

Саме архітектор «нового покоління» може підкреслити архітектурні рішення і ввести елементи фантастичного у поєднанні функції та естетики, розвинути ідею у планувальному рішенні міст.

Спираючись на досвід архітекторів, можна побачити, що тенденції розвитку архітектури майбутнього можуть існувати та підкреслювати свої ознаки у суспільстві. В.Є.Татлін міркував планетарно. Його башта-пам'ятник III Інтернаціоналу у Петербурзі лишилась на стадії макету, але стала темою для гучного обговорення у ті часи. К.Малевич, засновник суперматичного напрямку у живописі, на початку 20-х років зайнявся створенням нових конструктивних елементів архітектури майбутнього – архітектонів. Він

вплинув на архітектуру ХХ століття. Принцип його архітектонів знайшов продовження у багатьох хмарочосах Америки. Своє очевидне прагнення до індивідуальності висунули архітектори: Франк Ллойд Райт, Ле Корбюзьє. [3]

Особливе місце у засвоєнні реальної ситуації на стадії фор-ескізу займає творчість Ле Корбюзьє. Корбюзьє не приймає традиційні рецепти проектної роботи, ідея об'єкта виношується їм надзвичайно довго, а потім в єдиному варіанті, майже без помилок, фіксується у ескізах. Конкретність авторської уяви про параметри майбутньої форми настільки велика, що після цієї стадії роботи об'єкт можливо розробляти у кресленнях.

Жанр архітектурної фантазії виник як один з різновидів архітектурної графіки, і зокрема таких її видів, як архітектурний ескіз та рисунок. Можна припустити, що талановиті архітектори у процесі проектної роботи звернули увагу на специфічну красу різноманітних видів архітектурного ескізу. Естетизація цього виду графіки, пошуки різноманітних прийомів її образотворчого виразу слугували причиною появи фантазій на архітектурну тему, як правило, не маючих прямого стосунку до реального проектування.

Значними представниками жанру “архітектурної фантазії” є два майстри – Йохан Бернгард Фішер – венський архітектор (1656 – 1723) і Джованні Батіста Піранезе – венеціанський архітектор (1720 – 1818). Завдяки деталям оточення, що працюють фоном і підкреслюють архітектурну композицію, фантастичні споруди Й.Фішера починають жити, їх сприйняття становиться реальним. Цінність фантастичних композицій Й.Фішера не тільки у самотності його художнього таланту, але перш за все в народженні образів фантастичних споруд, котрі завдяки автору набули друге життя. [2]

Але стиль архітектурних фантазій ХХ ст. змінився в силу ряду причин, серед яких головними були прогресивні напрями архітектурної думки 20-30-х років, взаємопов'язані з ними зміни у стилістиці архітектурної графіки. Найбільш значимими роботами у цій галузі є творчі фантазії трьох майстрів ХІХ ст. – Станіслава Новковського, Еріха Мендельсона та Якова Черніхова.

ВИСНОВКИ: Основою розвитку концептуального проектування у фаховій підготовці архітекторів є поглиблене вивчення і процес оволодіння архітектурно-художньою композицією та архітектурною графікою. Фахівець-архітектор повинен довести шляхом створення своїх неординарних проектів важливу роль мистецтва у сучасному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Архитектурный дизайн (функциональные и художественные основы проектирования): Учеб. пособие. Ткачев В.Н. – М.: Архитектура-С, 2006. – 352 с.: ил.
2. Проектна графіка: Навч. Посібник. Т.М.Клименюк, Н.А. Консулова, М.В.Бевз, Х.І.Ковальчук; За ред. Т.М.Клименюк.- Львів: Видавництво Національного університету „Львівська політехніка”, 2009. – 220 с.
3. История памятников архитектуры (от пирамид до небоскребов): Учеб. пособие. Овсянников Ю. – М.: «АСТ-ПРЕСС», «Галарт», 2001. – 286 с.: ил.
4. Архітектурна графіка: Навчальний посібник (за ред. Петришин Г.П.) – Львів: Видавництво „РАСТР-7”, 2009.- 272 с.
5. Педагогіка: Підручник. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
6. Проект international UKRAINE #17: Журнал. Ерофалов Б. – Киев: Издательский дом А+С, 2005. – 156 с.: ил.
7. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: Навч. посібник. Лінда С.М. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 608 с.

Аннотация

Концептуальное проектирование является необходимым средством интеллектуального и творческого развития специалистов в сфере архитектуры, рассчитано на развитие и новые видения условий существования современного общества. С развитием мировой архитектуры меняется взгляд в мир современной архитектуры. Открываются новые возможности в поисковом процессе и сочетание их с внедрением новых решений и технологий в сфере архитектуры и строительства.

Ключевые слова: концептуальное проектирование, профессиональная подготовка архитекторов, архитектурная графика при профессиональной подготовке архитекторов.

Abstract

Conceptual project is the necessary means for intellectual and creative development of professional architects which is intended for a new vision of existential conditions of a modern society. With the development of world architecture a view on modern architecture is changing. New opportunities in a searching process and their combining with new decisions and technologies in the field of architecture and building are being opened.

Key words: conceptual project, professional training of architects, architectural graphics in professional training of architects.